

950511-1

Tzv. 2. zákon termodynamický prošel několikrát reinterpetací, z nichž každá otevřela cestu k novým kontextům. Původně šlo o ztráty při každé proměně jedné formy energie v jinou ve prospěch tepla (a tzv. tepelnou smrt vesmíru), později byla vedle entropické tendence konstatována kosmicky neméně významná tendence protientropická či negativně entropické (negentropická), jindy zase byla celá teorie aplikována z roviny fyzikálních procesů do roviny informační, bylo zavedeno hledisko pravděpodobnosti, atd. Tím se vždy proměnila povaha tématu a zároveň byla odhalena síť souvislostí, v nichž se samo téma muselo přeformulovat. Vezměme jen zprvu samozřejmý předpoklad, že v našem Vesmíru se prosazuje entropie tak, že lokální protientropické procesy jakoby parazitují na všeobecné entropii a vlastně ji vcelku urychlují. Nesnází této koncepce je nevyřešený problém startovní čáry celého entropického procesu: jak můžeme vysvětlit jakýkoli počáteční, značně nepravděpodobný stav, od něhož pak entropie sestupuje ke stavům stále pravděpodobnějším? Jakmile je problematika transponována do odlišných kontextů, dostává se jí nových, odlišných perspektiv a odlišného celkového smyslu. Uvažme např. vztah života a smrti (ve smyslu biologickém), kde život budeme chápat jako proces negentropický, zatímco umírání (a také stárnutí) jako proces entropický. Pak je zřejmé, že to je naopak právě smrt, která „parazituje“ na životě, neboť je na něm zcela závislá – kde není život, tam není možná ani smrt. (A podobně stárnutí parazituje na mladosti, novosti.) Vývoj živých bytostí na naší planetě je časově souměřitelný s trváním této planety resp. s trváním celého planetárního systému (trvání sluneční soustavy se odhaduje na 4,5 – 5 miliard let, trvání života na 3,5 – 4 miliardy let). Nejjřetelnější se to vše zdá být tam, kde se problematika vymyká vší objektivaci: u smyslu (a nesmyslu) nebo u pravdy (a nepravdy, třeba lži nebo omylu). O nesmyslu nelze mluvit leč na pozadí smyslu; podobně o lži nebo omylu nelze mluvit leč na pozadí pravdy resp. ve světle pravdy. V tom smyslu omyl nebo lež žije z pravdy, a žije z ní parazitickým způsobem, neboť omyl či lež jsou tím nebezpečnější, čím víc pravdu připomínají, čím lépe ji napodobují (a stejně tak to platí o nesmyslu: ten je pouze tebkrát nebezpečný, pokud dokáže předstírat smysluplnost, pokud se dovede úspěšně tvářit jako smysl).

(Písek, 950511-1.)